

**INFORMATOR
MUZEUM
W-GRUDZIĄDZU**

Ročník XVII, 1976, 1-2 (107-108)

I-II 1976

Opracowanie redakcyjne: Bożena Sikorska-Nowacka
 Winiety: Krzysztof Cander
 Zdjęcia: Stanisław Kawa, Janusz Nowacki, Jadwiga Samplawska
 Klisze: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Zakłady Graficzne w Bydgoszczy
 Druk: Zakłady Graficzne w Toruniu — Zakład nr 3 w Grudziądzu

Wystawa malarstwa i rysunku M. A. Piotrowskiego w salach grudziądzkiego Muzeum

Muzeum w Grudziądzu przy ul. Wodnej 3/5 (Działy: Archeologia, Etnografia, Sztuka i Naukowo-Oświatowy) i ul. Spichrzowej 9 (Dział Historii) jest otwarte: we wtorki i piątki w godz. 10.00—18.00, w środy, czwartki i soboty w godz. 10.00—15.00 (w wolne soboty w godz. 11.00—19.00), w niedziele i święta w godz. 10.00—14.00. W poniedziałki i dni poświęcone Muzeum jest zamknięte. We wtorki wstęp bezpłatny. W pozostałe dni opłata wynosi: normalna — 4 zł, ulgowa — 2 zł, a dla młodzieży szkolnej i wojska w grupach powyżej 10 osób — 1 zł od osoby. Wycieczkom uprzednio zgłoszonym w Dziale Naukowo-Oświatowym Muzeum zapewnia się przewodnika.

WYSTAWY STAŁE

- + PRADZIEJE ZIEMI CHEŁMIŃSKIEJ
- + Wczesnosredniowieczne Gruczno, gmina Świecie n. Wisłą
- + HISTORIA GRUDZIĄDZA
- + GALERIA WSPÓŁCZESNEGO MALARSTWA POMORSKIEGO

WYSTAWY CZASOWE

WIELCY POLACY — ICH ŻYCIE I DZIEŁA — W RZEźBIE LUDOWEJ. Ekspozycja zorganizowana ze zbiorów Muzeum Etnograficznego w Toruniu, stanowiąca część wielkiej wystawy — wynik ogólnopolskiego konkursu na rzeźbę ludową poświęconą wybitnym Polakom. W grudziądzkim Muzeum pokazano 100 prac, dając możliwie pełny przegląd rzeźb najbardziej udanych. Wystawa, będąca kontynuacją ekspozycji z ubiegłego roku, była czynna do dnia 20 stycznia 1976 r.

GRUPA 15 MALARZY KRAKOWSKICH. Zbiorowa wystawa prac współczesnych malarzy krakowskich średniego pokolenia, skupionych w „Grupie 15”, prezentująca na przykładzie ponad 70 obrazów twórczość następujących autorów: Włodzimierza Buczka, Zbigniewa Grzybowskiego, Jana Janczaka, Juliusza Joniaka, Józefa Kluzy, Mikołaja Kochanowskiego, Krystyny Koneckiej-Grzybowskiej, Włodzimierza Kunza, Jerzego Lubańskiego, Janiny Muszanki-Łakomskiej, Jana Szancenbacha, Henryka Wójcika i Józefa Żabkowskiego. Ekspozycja była czynna — jako kontynuacja z roku 1975 — do dnia 20 stycznia 1976 r.

PLASTYKA TORUŃSKA 1945—1975. Wystawa obrazująca dorobek artystów toruńskiego Okręgu Związku Polskich Artystów Plastyków w powojennym 30-leciu, stanowiąca część wielkiej ekspozycji zorganizowanej przez Muzeum Okręgowe, ZPAP i BWA w Toruniu. W grudziądzkim Muzeum pokazano wyłącznie malarstwo, reprezentowane przez 127 prac 49 autorów, wśród których byli: Bronisław Jamontt, Tymon Niesiołowski, Stanisław Borysowski, Zygmunt i Józef Kotlarczykowie, Stefan Wojciechowski, Mieczysław

Wiśniewski, Eugenia Algusiewicz. Ekspozycja była dostępna w okresie od 1 lutego do 11 kwietnia 1976 r.

MAKSYMILIAN ANTONI PIOTROWSKI — 1813—1875 — MALARSTWO, RYSUNEK. Wystawa zorganizowana przez Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy dla uczczenia 100 rocznicy śmierci artysty — z pochodzenia bydgoszczanina. Złożyło się na nią 70 prac: obrazy olejne, rysunki tuszem i ołówkiem, akwarele i grafika. Uzupełnieniem ekspozycji było 14 fotogramów przedstawiających obrazy M. Piotrowskiego zaginione podczas wojny. Wystawa była czynna w grudziądzkim Muzeum od 13 kwietnia do 11 lipca 1976 r.

TORUŃSKIE RZEMIOSŁO ARTYSTYCZNE OD XIV DO XIX WIEKU. Ekspozycja ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Toruniu, prezentująca wyroby toruńskich cechów rzemieślniczych z okresu od XIV do XIX wieku na przykładzie 159 eksponatów: naczyń (z brązu, mosiądzu, miedzi i srebra), zamków i kluczy żelaznych, kafli, form piernikowych, lad cechowych, drzwi intarsjowanych, rzeźb w drewnie, zegarów i innych przedmiotów. Wystawa była dostępna w dniach od 22 kwietnia do 30 maja 1976 r.

MALARSTWO STEFANA WOJCIECHOWSKIEGO (1901—1962). Retrospektywna wystawa twórczości niezjącego już toruńskiego artysty, prezentująca jego dorobek na przykładzie ponad 40 prac: obrazów olejnych, rysunków i grafik. Zorganizowano ją ze zbiorów własnych Muzeum w Grudziądzu, Muzeum Okręgowego w Bydgoszczy oraz zbiorów rodziny artysty i innych osób prywatnych. Ekspozycja była czynna w okresie od 15 maja do 11 lipca 1976 r.

WYSTAWY RUCHOME

- I. KLUB MIĘDZYzakładowy Zw. Zaw. PRACOWNIKÓW PRZEMYSŁU SPOŻYWCZEGO i CUKROWNICZEGO w GRUDZIĄDZU
1. Malarstwo rosyjskie w reprodukcji (kontynuacja z 1975 r.) — 1.I.—30.VI.1976 r.
- II. KLUB przy ul. JAGIELLOŃCZYKA w GRUDZIĄDZU
1. Moneta polska na przestrzeni wieków w fotogramach (kontynuacja) — 1.I.—29.VI.1976 r.
 2. Polskie malarstwo batalistyczne w reprodukcji, zestaw II (kontynuacja) — 1.I.—29.VI.1976 r.
- III. KLUB „POLIGRAFA” w GRUDZIĄDZU
1. Malarstwo polskie w reprodukcji, zestaw I — 16.II.—30.VI.1976 r.
- IV. KLUB „RUCHU” w MARUSZY, k. GRUDZIĄDZA
1. Rysunki Stanisława Noakowskiego w reprodukcji (kontynuacja) — 1.I.—19.III.1976 r.
 2. Kwiaty w malarstwie (reprodukcje malarstwa obcego w zbiorach polskich) — 19.III.—30.VI.1976 r.
- V. SZKOŁA PODSTAWOWA W DUSOCINIE
1. Malarstwo polskie w reprodukcji, zestaw III (kontynuacja) — 1.I.—5.VI.1976 r.
- VI. TUCHOLSKI DOM KULTURY w TUCHOLI
1. Żołnierz polski na przestrzeni wieków — pokaz umundurowania, uzbrojenia i oporządzenia wojsk polskich od XI do XX wieku — 4.III.—4.V.1976 r.

Maksymilian Antoni Piotrowski — Wieczera flisaków

ALBINA BARTOSZYŃSKA-POTEMSKA
Kustosż Muzeum Okręgowego w Bydgoszczy

MAKSYMILIAN ANTONI PIOTROWSKI 1813—1875 — MALARSTWO, RYSUNEK

W setną rocznicę śmierci Maksymiliana Antoniego Piotrowskiego zorganizowana została w Muzeum Okręgowym w Bydgoszczy wystawa jego prac malarskich i rysunkowych, którą następnie — w okresie od 13 kwietnia do 11 lipca 1976 r. — udostępniono w salach grudziądzkiego Muzeum. Dzieła Piotrowskiego, w XIX w. powszechnie znane poprzez liczne reprodukcje, pozostały w pamięci niewielkiego kręgu współczesnych odbiorców sztuki. Każda więc wystawa jego prac jest okazją do przypomnienia sylwetki tego interesującego twórcy.

Maksymilian Antoni Piotrowski urodził się 8 czerwca 1813 r. w Bydgoszczy jako syn Andrzeja i Teresy z Baranowskich. Po ukończeniu gimnazjum w rodzinnym mieście udał się w roku 1833 na studia do Berlina. Naukę podjął w Akademii Sztuk Pięknych w „klasie gipsów” i „sali aktów”, a następnie w klasie malarstwa historycznego, gdzie wykładowcą był Wilhelm Hensel, autor wielu portretów, scen religijnych i historycznych. Pierwsze prace wystawia Piotrowski w akademii w 1836 r.; są to sceny rodzajowe utrzymane w nastroju sentymtalno-idealistycznym.

Po studiach w Berlinie odwiedził dwie pozostałe niemieckie akademie w Düsseldorfie i Monachium, gdzie zetknął się z Wilhelmem Schadowem, Wilhelmem Kaulbachem i Piotrem Cornelusem. Dla dopełnienia swego artystycznego wykształcenia wyjechał jesienią 1842 r. do Rzymu. Tam był przyjęty do stowarzyszenia malarzy pod nazwą „Ponte Molle Gesellschaft”, grupującego artystów różnych narodowości, także Polaków. Z Rzymu Piotrowski wyruszył na wędrowkę po Włoszech, czego widomym śladem była duża ilość obrazów o tematyce włoskiej. Następnie zwiedził Francję i Anglię.

Na początku roku 1844 Piotrowski wrócił do Berlina. Tutaj, prawdopodobnie za pośrednictwem W. Hensla, otrzymał zamówienie od Williama Emptona na wykonanie jednego z epizodów wojny angielsko-afgańskiej.

Zamawiający zmarł i obraz ten nie został namalowany. Znany jest karton dużych rozmiarów, który był wystawiony w 1846 roku w Berlinie, literackie opracowanie tego dzieła oraz znajdujące się na wystawie szkice i studia. Piotrowski maluje w tym okresie liczne portrety i sceny z życia studenckiego, które przyniosły mu rozgłos w Europie. Na szczególną uwagę zasługują „Portret matki artysty”, „Rodzeństwo artysty” i „Książę szaleńców”.

Osobisty udział artysty w walkach wolnościowych rozbudził uczucia rewolucyjne i patriotyczne, dowodem tego są prace: „Rewolucjonista”, „Na barykadach”, „Wiosna Ludów 1848” i „Liga Polska”. W roku 1849 Piotrowski zostaje profesorem Akademii Sztuk Pięknych w Królewcu. Tam zaprzyjaźnił się z Wojciechem Kętrzyńskim znanym polskim historykiem. Utrzymywał stałą łączność z rodzinnym miastem oraz polskim ruchem artystycznym. Od roku 1856 aż do ostatniego okresu swego życia brał czynny udział w wystawach urządzanych przez Towarzystwo Sztuk Pięknych w Krakowie. Podróżował po kraju, był w Warszawie, Wilanowie, Częstochowie i Krakowie. Atmosfera Krakowa, przepojona kultem przeszłości, stała się bodźcem do namalowania obrazu „Wanda”, poświęconego legendarnej bohaterce, którą od dawnych czasów zajmowała się polska historiografia, literatura i sztuka. Postać Wandy budziła zainteresowanie nie tylko w Polsce, ale także za granicą. Obraz, wystawiony w Krakowie w roku 1855, przyniósł artyście uznanie w całej Polsce i pochlebna ocenę ze strony znanego wówczas krytyka Lucjana Siemińskiego. Pozytywne recenzje uzyskał również w Berlinie i Królewcu. Obraz ten zakupiło Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych dla Muzeum Narodowego w Krakowie. Reprodukcję jego wydano jako premię dla członków Towarzystwa w 1859/60 roku.

Maksymilian Antoni Piotrowski — Autoportret z paletą

Maksymilian Antoni Piotrowski malował obrazy historyczne, religijne, portrety i sceny rodzajowe. Z wyróżniających się dzieł należy wymienić „Autoportret”, „Portret prof. W. Schadowa”, „Dama w białej sukni” oraz z tematyki historycznej „Pożegnanie Marii Antoniny z delphinem”. Dzieło to, jak i inne kompozycje Piotrowskiego, poprzedzały liczne szkice i studia wykonane ołówkiem.

W malarstwie Piotrowskiego, wykształconego i żyjącego na obczyźnie, nigdy nie wygasła tematyka polska zarówno historyczna jak i rodzajowa. W latach 1866—70 interesującym tematem w jego twórczości stali się flisacy. W pracach takich jak: „Wieczera flisaków”, „Taniec flisaków na Niemnie”, „Niedzielny odpoczynek flisaków” ukazał charakterystyczne typy i ubiory oraz upodobania tych ludzi. Artysta odszedł w nich od sentymentalno-idealistycznych przedstawień, ujawniając swój wysoki kunszt artystyczny.

Po namalowaniu „Flisaków” poziom twórczy zaczął słabnąć. W dziełach malarza ponownie pojawiła się przeniknięta kosmopolityzmem, mieszczańską tematyką rodzajową oraz nawrót do problematyki mitologicznej.

Poza sztalugowym malarstwem Piotrowski zajmował się malarstwem monumentalnym. Jedną z pierwszych prac tego rodzaju był fresk na suficie królewieckiego dworca z alegorycznym wyobrażeniem dobroczynnej roli kolei. Przez szereg lat od 1863—1871 pracował nad freskami na ścianach sali miejscowego uniwersytetu, które przyniosły mu europejską sławę. Dzieła te zostały zniszczone w czasie ostatniej wojny, nie ocalały także większe obrazy wykonane do tych fresków.

Ostatniego dzieła, zamówionego dla kościoła w Królewcu, nie zdążył wykonać. Zmarł 29 listopada 1875 roku. Zgodnie z jego życzeniem został pochowany w Bydgoszczy, na cmentarzu starofarnym.

Dzieła Maksymiliana Antoniego Piotrowskiego, z których część uległa zniszczeniu, inne zaginęły, a istniejące rozproszone są po licznych kolekcjach zagranicznych, nie pozwalają na odtworzenie

pełnego obrazu osiągnięć twórczych artysty. Wszechstronna i wnikliwa analiza sztuki Piotrowskiego utrudnia nadto brak listów, notatek czy też zapisków lub wspomnień jego bliskich i przyjaciół. Najwnikliwsze studium biograficzne poświęcone działalności artystycznej Piotrowskiego opracowała Jadwiga Puciata-Pawłowska.¹ Na podstawie wzmianek, artykułów i notatek rozsiąanych w czasopiśmie i katalogach wystaw polskich i obcych zanotowano około 270 prac malarzkich i rysunkowych.

Prace, które pozostały po Piotrowskim dla potomnych, świadczą o znakomitym opanowaniu sztuki malarskiej, o dużej wrażliwości artystycznej, o umiejętnym operowaniu barwą, światłem i cieniem. Dzięki tym umiejętnościom artysta uzyskiwał zamierzone efekty stwarzając obrazy w nastroju pogodnym, inne pełne grozy, tragiczne. W portretach oddał głębię wyrazu duchowego osób portretowanych, w scenach rodzajowych przy realistycznym odtworzeniu szczegółów — właściwy klimat i specyfikę wybranego wycinka życia. W twórczości Piotrowskiego znajdujemy wyraźne odzwierciedlenie konfliktów zachodzących w sztuce jego czasów. Przejawy realistycznego widzenia rzeczywistości przeplatają się w jego dziełach z tendencjami sentymentalno-idealistycznymi zabarwionymi często uczuciami narodowo-patriotycznymi.

Najliczniejszy zbiór prac Maksymiliana Antoniego Piotrowskiego liczący 82 pozycje znajduje się w muzeum bydgoskim. Obejmuje on prace uratowane w czasie działań wojennych, nowe nabytki z ostatniego trzydziestolecia oraz dzieła zdeponowane przez Muzeum Narodowe w Poznaniu. Z tego właśnie zbioru przygotowano omawianą ekspozycję dzieł malarskich i rysunkowych, wzbogacając ją jednym z największych płócien Piotrowskiego — „Wandą” — wypożyczoną z Muzeum Narodowego w Krakowie.

ALBINA BARTOSZYŃSKA-POTEMSKA

¹ Jadwiga Puciata-Pawłowska. Maksymilian Antoni Piotrowski 1813—1875. Studia Pomorskie pod redakcją Michała Walickiego, Wrocław 1957.

Maksymilian Antoni Piotrowski — Wanda

Z NASZEGO MUZEUM

I. WYSTAWIENICTWO

W okresie od 1 stycznia do 30 czerwca 1976 r. dokonano następujących zmian ekspozycji czasowych w grudziądzkim Muzeum:

1. W dniu 20 stycznia zamknięto wystawę pt. „Wielcy Polacy — ich życie i dzieła — w rzeźbie ludowej”, czynną od dnia 12 września 1975 r. Zwiedziło ją w tym czasie 6.613 osób, w tym 151 wycieczek z 4.678 uczestnikami.
2. Również w dniu 20 stycznia zamknięta została ekspozycja pn. „Grupa 15 malarzy krakowskich”, dostępna dla zwiedzających od dnia 12 listopada 1975 r. Obejrzało ją ogółem 2.591 osób, w tym 51 wycieczek z 1.840 uczestnikami.
3. W dniu 1 lutego nastąpiło w naszym Muzeum otwarcie wystawy pn. „Plastyka toruńska 1945—1975”. Była ona czynna do dnia 11 kwietnia 1976 r. i w tym okresie zwiedziło ją ogółem 2.396 osób, w tym 54 wycieczki z 1.444 uczestnikami.
4. W dniu 13 kwietnia odbyło się uroczyste otwarcie wystawy „Maksymilian Antoni Piotrowski — 1813—1875 — malarstwo — rysunek”, zorganizowanej przez Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy dla uczczenia 100-lecia śmierci tego artysty. O życiu i działalności M. Piotrowskiego oraz jego spuściźnie twórczej mówił mgr Rajmund Kuczma — dyrektor Muzeum Okręgowego w Bydgoszczy, który zarazem oprowadził liczną zebraną publiczność po nowo otwartej wystawie. Ekspozycja wzbudziła duże zainteresowanie, czego dowodem była codzienna frekwencja zwiedzających: do dnia 11 lipca 1976 r. (zamknięcie ekspozycji) obejrzało ją ogółem 4.240 osób, w tym 90 wycieczek z 2.827 uczestnikami. Powodzeniem cieszyły się także reprodukcje dwóch obrazów M. Piotrowskiego, wydane przez Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy i możliwe do nabycia w czasie trwania ekspozycji. Uroczystość otwarcia wystawy w dniu 13 kwietnia br. uświetnił recital fortepianowy francuskiego pianisty — OLIVIERA GARDON — w którego programie znalazły się utwory Haydna, Schuberta, Cezarego Franka-Bauera, Chopina i Debussy.
5. W dniu 22 kwietnia nastąpiło otwarcie wystawy „Toruńskie rzemiosło artystyczne od XIV do XIX wieku” ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Toruniu. Przybyli na nie przedstawiciele władz partyjnych i administracyjnych miasta, działacze kultury, młodzież szkolna. Prelekcję na temat toruńskiego rzemiosła artystycznego minionych wieków wygłosiła mgr Janina Myślińska — kustosz Muzeum Okręgowego w Toruniu, a zarazem autorka scenariusza wystawy. Ekspozycja cieszyła się zainteresowaniem grudziądzan, którzy w okresie od 22 kwietnia do 30 maja 1976 r. zwiedzili ją w liczbie 1.977 osób, w tym 49 wycieczek z 1.376 uczestnikami.
6. W dniu 15 maja — w ramach „Dni Kultury, Oświaty, Książki i Prasy” — udostępniono zwiedzającym nasze Muzeum ekspozycję retrospektywną twórczości plastycznej niezującego już malarza — Stefana Wojciechowskiego, który w pewnym okresie swego życia był związany z Grudziądzem. Otwarcie wystawy połączono ze spotkaniem autorskim z synem malarza — Andrzejem Wojciechowskim, również artystą plastykiem. Licznie zebrana publiczność z zainteresowaniem wysłuchała wspomnień o Stefanie Wojciechowskim — malarzu i poecie — przekazanych przez syna. Wystawa malarstwa S. Wojciechowskiego była czynna w naszym Muzeum do 11 lipca 1976 r. i w tym czasie obejrzało ją ogółem 2.805 osób, w tym 58 wycieczek z 1.959 uczestnikami.

II. AKCJA ODCZYTOWA

W pierwszym półroczu 1976 r. grudziądzkie Muzeum było miejscem następujących odczytów, prelekcji i spotkań autorskich zaproszonych wykładowców:

- w dniu 16 marca — O POCZĄTKACH PAŃSTWOWOŚCI POLSKIEJ mówił PROF. DR KAZIMIERZ ŻUROWSKI z UMK w Toruniu (40 słuchaczy),
- w dniu 24 marca — Z PROBLEMATYKĄ ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH I NUMIZMATYCZNYCH W POLSCE zapoznał słuchaczy (w liczbie 37 osób, głównie członków grudziądzkiego Oddziału PTAiN) DOC. DR HAB. KRZYSZTOF DĄBROWSKI, dyrektor Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie,
- w dniu 13 kwietnia — O ŻYCIU I TWÓRCZOŚCI MAKSYMILIANA ANTONIEGO PIOTROWSKIEGO mówił — na otwarciu wystawy jego prac w grudziądzkim Muzeum — MGR RAJMUND KUCZMA, dyrektor Muzeum Okręgowego w Bydgoszczy (80 słuchaczy),
- w dniu 22 kwietnia — O TORUŃSKIM RZEMIOŚLE ARTYSTYCZNYM W DAWNYCH WIEKACH mówiła — na otwarciu wystawy w naszym Muzeum — MGR JANINA MYŚLIŃSKA, kustosz Muzeum Okręgowego w Toruniu (50 słuchaczy),
- w dniu 15 maja — spotkanie autorskie z ANDRZEJEM WOJCIECHOWSKIM na otwarciu wystawy retrospektywnej prac Stefana Wojciechowskiego (60 słuchaczy).

Pracownicy Muzeum w Grudziądzu ogłosili w pierwszym półroczu 1976 r. 62 prelekcje dla 2 348 słuchaczy na temat aktualnych wystaw stałych i czasowych w gmachu Muzeum.

III. KONCERTY

Tradycyjnym już zwyczajem organizowano w I półroczu 1976 r. imprezy muzyczne, skupiające w salach naszego Muzeum grono stałych słuchaczy. Niektóre z koncertów były przygotowane przy współpracy Filharmonii Pomorskiej im. I. Paderewskiego w Bydgoszczy, Stowarzyszenia Polskiej Młodzieży Muzycznej w Toruniu, Oddziału Kujawsko-Pomorskiego Towarzystwa Kulturalnego i Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia w Grudziądzu. Oto przegląd koncertów:

- 10 stycznia — koncert skrzypaczki australijskiej polskiego pochodzenia MARY LAND przy akompaniamencie fortepianowym MACIEJA PADEREWSKIEGO. W programie utwory C. Francka, G. Bacewiczówny i L. Philips (60 słuchaczy),
- 6 marca — koncert znakomitego zespołu radzieckiego „KWARTETU IM. BEETHOVENA” w składzie: DYMITR CYGANOW — I skrzypce, SERGIUSZ SZIRINSKIJ — II skrzypce, NIKOŁAJ ZABAWNIKOW — altówka i FIEDOR DRUŻYNIN — wiolonczela. W programie utwory L. van Beethovena, W. A. Mozarta i D. Szostakowicza (90 słuchaczy),
- 13 kwietnia — recital fortepianowy młodego pianisty francuskiego OLIVIERA GARDON, stanowiący imprezę towarzyszącą otwarciu wystawy malarstwa i rysunku Maksymiliana Antoniego Piotrowskiego. Pianista wykonał utwory G. Haydna, F. Schuberta, F. Chopina, C. Francka-Bauera, C. Debussy (80 słuchaczy),
- 28 maja — koncert zespołu kameralnego Filharmonii Pomorskiej „CAPELLA BYDGOSTIENSIS” pod dyrykcją Włodzimierza Szymańskiego, z udziałem solisty Jerzego Gruszczyńskiego (bas). W programie utwory J. S. Bacha, L. Koželucha i A. Vivaldiego (45 słuchaczy),
- 15 czerwca — koncert fortepianowy LUCJANA GALONA (seniora) i skrzypcowy Dariusza Galona (juniora), na który złożyły się kompozycje F. Schumanna, C. Debussy, H. Wieniawskiego i A. Vivaldiego (20 słuchaczy).

IV. FREKWENCJA — ROK 1975

LICZBA OSÓB ZWIEDZAJĄCYCH WYSTAWY GRUDZIĄDZKIEGO MUZEUM — zarówno w gmachu głównym jak i poza stałym terenem ekspozycyjnym — W CIĄGU ROKU 1975 ZAMYKA SIĘ CYFRĄ 51 550, Z TEGO W SAMYM GMACHU MUZEUM: 24 790 OSÓB, W TYM 451 WYCIECZEK Z 14 654 UCZESTNIKAMI, natomiast W INNYCH

Koncert Lucjana (sen.) i Dariusza (jun.) Galonów w grudziądzkim Muzeum

PUNKTACH EKSPOZYCYJNYCH (w mieście, powiecie i województwie) — 26 760 OSÓB.
Szczegółowe zestawienie frekwencji jest następujące:

A. WYSTAWY STAŁE

1. PRADZIEJE ZIEMI CHEŁMIŃSKIEJ
2. WCZESNOŚREDNIOWIECZNE GRUCZNO, GMINA ŚWIECIE n. WISŁĄ
3. HISTORIA GRUDZIĄDZA
4. GALERIA WSPÓŁCZESNEGO MALARSTWA POMORSKIEGO
5. KULTURA MATERIALNA OKOLIC GRUDZIĄDZA (w formie zmagazynowanej)

B. WYSTAWY CZASOWE W GMACHU MUZEUM

1. ARCHEOLOGIA NA CO DZIEŃ (kontynuacja) — 1—8.I.1975 r.; 222 zwiedzających, w tym 4 wycieczki z 54 uczestnikami.
2. TRADYCYJNA TKANINA I STRÓJ BIAŁORUSKI (kontynuacja) — 1—10.I.1975 r.; 255 osób, w tym 4 wycieczki z 84 uczestnikami.
3. GRAFIKA I RYSUNEK BRONISŁAWA ZYGFRYDA NOWICKIEGO (kontynuacja) — 1.I.—23.II.1975 r.; 4 006 osób, w tym 69 wycieczek z 2 018 uczestnikami.
4. SZKŁO ARTYSTYCZNE JERZEGO ŚLUCZANA-ORKUSZA — 22.I.—2.IV.1975 r. 6 185 osób, w tym 112 wycieczek z 3 523 uczestnikami.
5. GRUDZIĄDZ W FOTOGRAFIACH ADAMA WOLNIKOWSKIEGO — 3.III.—2.IV. 1975 r.; 2 469 zwiedzających, w tym 41 wycieczek z 1 473 uczestnikami.
6. WYSTAWA GOBELINÓW „POLSKA W OCZACH DZIECKA” — 8.IV.—5.VI.1975 r. 4 330 osób, w tym 95 wycieczek z 2 557 uczestnikami.
7. GRUDZIĄDZ 1945 W RYSUNKACH TEODORA NOWAKA — 6.V.—6.VII.1975 r.; 5 229 osób, w tym 93 wycieczki z 3 559 uczestnikami.

8. MOTYWY ARCHEOLOGICZNE W PŁASTYCE UŻYTKOWEJ — 13.V.—5.IX.1975 r.; 7 254 zwiedzających, w tym 98 wycieczek z 3 956 uczestnikami.
9. WIELCY POLACY — ICH ŻYCIE I DZIEŁA — W RZEŹBIE LUDOWEJ — 12.IX.—31.XII.1975 r.; 6 191 osób, w tym 144 wycieczki z 4 392 uczestnikami (wystawa przedłużona na styczeń 1976).
10. GRUPA 15 MALARZY KRAKOWSKICH — 12.XI.—31.XII.1975 r.; 2 169 osób, w tym 44 wycieczki z 1 554 uczestnikami (wystawa przedłużona na styczeń 1976).

C. WYSTAWY RUCHOME POZA GMACHEM MUZEUM

I. KLUB MIĘDZYKŁADOWY ZW. ZAW. PRACOWNIKÓW PRZEMYSŁU SPOŻYWCZEGO I CUKROWNICZEGO W GRUDZIĄDZU

1. MALARSTWO POLSKIE W REPRODUKCJI (kontynuacja z 1974 r.) — 1.I.—31.I.1975 r. (frekwencja podana w roku 1974).
2. MALARSTWO POLSKIE W REPRODUKCJI, zestaw II — 31.I.—7.V.1975 r.; 3 500 zwiedzających.
3. POLSKIE MALARSTWO BATALISTYCZNE W REPRODUKCJI, zestaw I — 7.V.—6.XI.1975 r. 3 200 zwiedzających.
4. MALARSTWO ROSYJSKIE W REPRODUKCJI — 7.XI.—31.XII.1975 r.; 800 zwiedzających (wystawa przedłużona na rok 1976).

II. KLUB przy ul. JAGIELLOŃCZYKA W GRUDZIĄDZU

1. MONETA POLSKA NA PRZESTRZENI WIEKÓW W FOTOGRAMACH (kontynuacja z 1974 r.) 1.I.—31.XII.1975; (przedłużona na I półrocze 1976).
2. MALARSTWO WSPÓŁCZESNE ARTYSTÓW WOJ. BYDGOSKIEGO ZE ZBIORÓW MUZEUM w Grudziądzu (zestaw III), kontynuacja z 1974 r. — 1.I.—7.V.1975 r.; 1 500 zwiedzających.
3. POLSKIE MALARSTWO BATALISTYCZNE W REPRODUKCJI (zestaw II) — 7.V.—31.XII.1975 r.; 3 800 zwiedzających (wystawa przedłużona na I półrocze 1976 r.).
4. MALARSTWO WSPÓŁCZESNE ARTYSTÓW WOJ. BYDGOSKIEGO ZE ZBIORÓW MUZEUM w Grudziądzu (zestaw I) — 7.VI.—23.VII.1975 r.; 1 000 zwiedzających.

III. KLUB ZMS „ARABESKA” W GRUDZIĄDZU

1. GRAFIKA LEONA WYCZÓŁKOWSKIEGO W REPRODUKCJI (zestaw II), kontynuacja z 1974 r. — 1.I.—30.VI. 1975 r.

IV. KLUB przy ul. ŚWIERCZEWSKIEGO W GRUDZIĄDZU

1. GRUDZIĄDZ W FOTOGRAMACH ADAMA WOLNIKOWSKIEGO — 17—30.IV.1975 r.; 960 zwiedzających.
2. MALARSTWO POLSKIE W REPRODUKCJI (zestaw I) — 19.VI.—31.XII. 1975 r.; 2 800 zwiedzających.

V. KLUB POLIGRAFA W GRUDZIĄDZU

1. GRUDZIĄDZ 1945 w FOTOGRAFII (zestaw II) — 28.II.—22.IV.1975 r.; 3 000 zwiedzających.

VI. KLUB PRZY SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ W GRUDZIĄDZU

1. PEJZAŻE IWANA SZYSZKINA W REPRODUKCJI — 18.IV.—7.V.1975 r.; 150 zwiedzających.
2. GRUDZIĄDZ 1945 W FOTOGRAFII — 7.V.—24.XII.1975 r.; 1 200 zwiedzających.

VII. ZASADNICZA SZKOŁA BUDOWLANA DLA PRACUJĄCYCH W GRUDZIĄDZU

1. KOSTIUM FRANCUSKI Z I POŁ. XIX WIEKU W REPRODUKCJI — 2.I.—31.XII. 1975 r.; 800 zwiedzających.

VIII. KLUB „KALEJDOSKOP” W GRUDZIĄDZU

1. MALARSTWO ROSYJSKIE W REPRODUKCJI — 10.IX.—4.X.1975 r.; 150 zwiedzających.

2. POLSKIE MALARSTWO BATALISTYCZNE W REPRODUKCJI (zestaw III) — 9.X.—4.XI.1975 r.; 500 zwiedzających.
- IX. KLUB RUCHU W MARUSZY k. GRUDZIĄDZA
1. MONETY EPOKI MIKOŁAJA KOPERNIKA W FOTOGRAFIACH (kontynuacja z 1974 r.) I.I.—22.II.1975 r.
 2. GRUDZIĄDZ 1945 W FOTOGRAFII — 22.II.—10.IV.1975 r.; 700 zwiedzających.
 3. MALARSTWO ROSYJSKIE W REPRODUKCJI — 10.IV.—5.VI.1975 r.; 500 zwiedzających.
 4. MALARSTWO POLSKIE W REPRODUKCJI (zestaw II) — 5.VI.—13.XII.1975 r.; 1 500 zwiedzających.
 5. RYSUNKI STANISŁAWA NOAKOWSKIEGO W REPRODUKCJI — od 13.XII.1975 r. (wystawa przedłużona na I kwartał 1976 r.).
- X. MUZEUM REGIONALNE W BRODNICY
1. MALARSTWO WSPÓŁCZESNE ARTYSTÓW WOJ. BYDGOSKIEGO ZE ZBIORÓW MUZEUM W GRUDZIĄDZU (kontynuacja) — 1.I.—20.VIII.1975 r.; 400 zwiedzających.
- XI. SZKOŁA PODSTAWOWA W DUSOCINIE
1. MALARSTWO POLSKIE W REPRODUKCJI, zestaw III — 15.X.—31.XII.1975 r.; 200 zwiedzających (wystawa przedłużona na rok 1976).

NOWE DARY

W roku 1975 grudziądzkie Muzeum otrzymało dary od niżej wymienionych osób, którym tą drogą składamy wyrazy wdzięczności:

- od Ob. EUGENIUSZA SZWARACKIEGO z Grudziądza — publikację „Vademecum aeronautyki wojskowej”, Warszawa 1928.
- od Ob. ROBERTA MIELIŃSKIEGO z Grudziądza — dodatki książkowe do „Gazety Grudziądzkiej”: „Zbiór pieśni” z 1910 r., „Listownik dla rzemieślników, włościan i robotników” z 1908 r., fotografię Zarządu i Rady Miasta Grudziądza z 12.I.1939 r. oraz fotografię redaktorów „Gazety Grudziądzkiej” z 1925 r.
- od Ob. JUSTYNY ZALECKIEJ-CZAJKOWEJ z Meina, k. Grudziądza — żelazko z duszą.
- od Ob. MARTY PAPPELBAUM z Grudziądza — sztandar Związku Młodzieży Pracującej „Jedność” — Grudziądz 1935 r.
- od Ob. WALDEMARA ZARZYCKIEGO z Grudziądza — fotografię drużyny lekkich karabinów maszynowych 64 pułku piechoty z 1936 r., fotografię z pobytu Józefa Piłsudskiego w Grudziądzu w roku 1933 oraz ręczny granatnik ppanc.
- od Ob. LEONA RYBARCZYKA z Dusocina k. Grudziądza — głowicę sztandaru Towarzystwa Powstańców i Wojaków Dusocin — Zarośle.
- od Ob. FELIKSA KOBUSIŃSKIEGO z Grudziądza — książeczkę wojskową 18 pułku ułanów pomorskich z 1920 r., zaświadczenie wydane przez 18 pułk ułanów pomorskich z 1922 r., dwa roczniki „Gościa Świętecznego” z 1912 i 1913 r., dwa egzemplarze miesięcznika „Świat i Prawda” z czerwca i września 1925 r., fotografię ułana Józefa Kraskowskiego z 18 pułku ułanów pomorskich.
- od Ob. ROMANA MECHLIŃSKIEGO z Grudziądza — dwutygodnik Armii Polskiej na Wschodzie „Parada” nr 17 z 12 sierpnia 1945 r., „Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza” nr 204 z 29 sierpnia 1945 r. oraz „Polska Demokratyczna” z 22 sierpnia 1945 r.
- od Ob. STEFANA MIECZKOWSKIEGO z Grudziądza — ość — narzędzie kolne do chwytania ryb.
- od Ob. CZESŁAWA PIOTROWSKIEGO z Warszawy — manierkę wojskową w pokrowcu sukienym — 1952 r., akselbant, pasy oficerskie — galowy i główny.
- od Ob. JERZEGO IGLIŃSKIEGO z Grudziądza — list ze szpitala polowego z dnia 24 grudnia 1944 r.

Komoda z 1768 r. (z nowych nabytków Muzeum)

- od Ob. Ob. HELENY i SYLWESTRA BIESIADÓW z Grudziądza — zegar z kukułka, tabakierę, 17 fotografii 18 pułku ułanów pomorskich z lat 1927—1937, 3 pocztówki wydane w Grudziądzu w latach 30-tych, przedstawiające Kościół Garnizonowy, pomnik Niepodległości i most na Wiśle w Grudziądzu, banknot 50 zł z 1941 r., Kalendarz Żołnierza z 1937 r., naszywkę „P”, 7 dokumentów z lat 40-tych, legitymację nr 100 z dnia 29 maja 1929 r. do odznaki pamiątkowej 18 pułku ułanów pomorskich, świadectwo ukończenia Szkoły Podoficerskiej 18 pułku ułanów pomorskich z 30.XII.1933 r.
- od Ob. ANASTAZJI JANISZEWSKIEJ z Grudziądza — „Podręcznik podoficera”, Warszawa 1930 r., księgę „Ku czci poległych lotników”, Warszawa 1933 r., fotografię 65 pułku piechoty — Grupa, 1926 r.
- od Ob. WIESŁAWA SZYNERTA z Białochowa k. Grudziądza — fotografię mostu kolejowego i drogowego w Grudziądzu.
- od DYREKCJI MUZEUM W GLIWICACH — 25 fotografii Grudziądza w latach 1900—1915.
- od Ob. GRACJANA CZYROWSKIEGO z Komórska, woj. bydgoskie — broszurę K. Kościńskiego „Kilka słów o wsi Komorsku”, Grudziądz 1896 r.
- od Ob. JANA SZMELTERA z Gostyczyna, woj. bydgoskie — metalowy pojemnik na oliwę do konserwacji broni.
- od Ob. STANISŁAWA STEMPLEWSKIEGO z Grudziądza — mundur II korpusu Polskich Sił Zbrojnych w Wielkiej Brytanii.

(J.D.)

NOWE NABYTKI

W roku 1975 grudziądzkie Muzeum zakupiło eksponaty do działów historycznego i sztuki, poszerzając w ten sposób zbiory muzealne o ponad 100 pozycji.

Do działu historycznego zakupiono przede wszystkim numizmaty i militaria. Z numizmatów uzyskano m.in. 11 medali i odznak, w tym odznakę 5 Kresowej Dywizji z legitymacją, Krzyż Monte Cassino z legitymacją, Medal Niepodległości z legitymacją oraz 58 monet. Zbiór militariów został powiększony o pistolet kapiszonowy z ok. 1830 r., dwa sztucery tarczowe,

kapiszonowe z około 1850 r., ładownice z pocz. XIX w., szabłą i tasak francuski z I połowy XIX w.

W dziale sztuki powiększone zostały zbiory rzemiosła artystycznego — o komodę z 1768 r., dzban cynowy z 1730 r., butlę cynową z 1772 r., świecznik z II połowy XIX wieku, patery secesyjne oraz zbiory malarstwa i grafiki współczesnej — o prace Tymona Niesiołowskiego, Bronisława Jamontta, Krzysztofa Candra i Bronisława Zygfryda Nowickiego.

(drozd)

WYDAWNICTWA NADEŚLANE

Abramowicz A. — Dalecy i bliscy. Acta Archaeologica Lodziensia, nr 23, Łódź 1974 (nadesł. Katedra Archeologii UŁ w Łodzi).

Blachowski A. — Wielcy Polacy, ich życie i dzieła w rzeźbie ludowej. Ogólnopolska wystawa pokonkursowa, Toruń 1975 (nadesł. Muzeum Etnograficzne w Toruniu).

Blachowski A., Wojciechowska L. — Mikołaj Kopernik w rzeźbie ludowej. Ogólnopolska wystawa pokonkursowa. Katalog, Toruń 1973 (nadesł. j.w.).

Dawna wieś dolnośląska, Wrocław 1975 (nadesł. Muzeum Etnograficzne we Wrocławiu).

Die Kultur der Wikinger in Ostpreussen. Bonner Hefte zur Vorgeschichte nr 9, Bonn 1975 (nadesł. Instytut Prahistorii Uniwersytetu w Bonn — RFN).

Długosz A. — Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka. Przewodnik, Kraków 1975 r. (nadesł. Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka).

Dzieduszycka M., Kobielski S. — Uzbrojenie dawnej Japonii, Kraków 1974 (nadesł. Muzeum Narodowe w Krakowie).

Dziedzicowie M. i J. — Wesele w Trzciany, Rzeszów 1975 (nadesł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie).

Fontes Archaeologici Posnanienses, t. 24, 1973, Poznań 1974 (nadesł. Muzeum Archeologiczne w Poznaniu).

Grochowiak T. — Malarstwo naiwne. 66 obrazów 27 artystów z Republiki Federalnej Niemiec, Stuttgart 1975 (nadesł. Muzeum Etnograficzne w Krakowie).

Hankowska R. — Muzeum Kujawskie. Katalog — informator, Włocławek 1973 (nadesł. Muzeum Okręgowe we Włocławku).

Hirsz Z. — Powiat łukowski 1944—1974. Katalog wystawy, Łuków 1974 (nadesł. Muzeum Regionalne w Łukowie).

Jastrzębska M. — Twórczość i działalność Józefy Siwek, tkaczki, wycinankarki ludowej z Zakościela, pow. Rawa Mazowiecka, Tomaszów Mazowiecki 1972 (nadesł. Muzeum w Tomaszowie Mazowieckim).

Koszalińskie Zeszyty Muzealne, t. 4, Koszalin 1974 (nadesł. Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Koszalinie).

Kotlińska E. — Rybołówstwo na Pojezierzu Brodnickim, Brodnica 1975 (nadesł. Muzeum Regionalne w Brodnicy).

Kotula Fr. — Opowieści ziemi, Rzeszów 1975 (nadesł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie).

Kunstjahrbuch der Stadt Linz — 1973, Wien 1973 (nadesł. Stadtmuseum Linz — Austria).

Laskowska M., Pawłowska-Wilde B. — Bibliografia zawartości wydawnictw muzeów w Polsce za lata 1945—1972. Druki zwarte i ciągłe. T. 1 (A, B), 2, Warszawa 1974 (nadesł. Ośrodek Dokumentacji Zabytków w Warszawie).

Materiały do prahistorii ziem polskich, cz. 1, Warszawa 1964; cz. 3, z. 1, Warszawa 1967; cz. 4, z. 1, Warszawa 1971; cz. 5, z. 4, Warszawa 1970 i z. 5, Warszawa 1973 (nadesł. Biblioteka IHKM PAN w Warszawie)

Materiały Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, nr 17—18, 1973, Rzeszów 1975 (nadesł. Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku).

Muzea i nauczanie. Praca zbiorowa pod red. Antoniego Kunysza i Ziemowita Jerzego Mikołajtisa, Przemysł 1975 (nadesł. Muzeum Okręgowe w Przemysłu).

Muzea Walki, t. 8, Warszawa 1975 (nadesł. Muzeum Historii Polskiego Ruchu Rewolucyjnego w Warszawie).

Neue Museumskunde, R. 18, 1975, Berlin 1975 (nadesł. Redakcja „Neue Museumskunde” w Berlinie).

Poklewski T. — **Spicymierska wiość grodowa w średniowieczu. Obraz gospodarczy**. Acta Archaeologica Lodziensia, nr 24, Łódź 1975 (nadesł. Katedra Archeologii UŁ w Łodzi).

Pomorania Antiqua, t. 5, Wrocław 1974 (nadesł. Muzeum Archeologiczne w Gdańsku).

Prace Etnograficzne, z. 7, Kraków 1974 (nadesł. Katedra Etnografii Słowian UJ w Krakowie).

Prace Muzeum Ziemi, nr 22, Warszawa 1974; nr 3, cz. 1, 2, nr 24, Warszawa 1975 (nadesł. Muzeum Ziemi PAN w Warszawie).

Przesławska H. — **Przywoływki dyngusowe na Kujawach**, Toruń 1974 (nadesł. Muzeum Etnograficzne w Toruniu).

Rocznik Muzeum Etnograficznego w Krakowie, t. 5, Kraków 1974 (nadesł. Muzeum Etnograficzne w Krakowie).

Rocznik Muzeum Rolnictwa w Szreniawie, t. 8, Poznań 1975 (nadesł. Muzeum Rolnictwa w Szreniawie).

Rompski J. — **Scinanie kani. Kaszubski zwyczaj ludowy**, Toruń 1973 (nadesł. Muzeum Etnograficzne w Toruniu).

Rzeszowska Teka Konserwatorska, Rzeszów 1974 (nadesł. Muzeum Okręgowe w Rzeszowie).

Siódmy Muzealny Przegląd Filmów, Kielce 1974 (nadesł. Muzeum Narodowe w Kielcach).

Smolarek P. — **Exhibition "History of polish shipping"**, Gdańsk 1974 (nadesł. Centralne Muzeum Morskie w Gdańsku).

Smoleńska B. — **Struktura i funkcjonowanie zarządu dóbr wilanowskich (1800—1864)**, Poznań 1975 (nadesł. Muzeum Rolnictwa w Szreniawie).

Sprawozdania Archeologiczne, t. 26, Wrocław 1974 i t. 27, Wrocław 1975 (nadesł. Redakcja „Sprawozdań Archeologicznych” w Krakowie).

Studia Archaeologica Pomeranica, Koszalin 1974 (nadesł. Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Koszalinie).

Studia i Materiały Lubelskie, t. 6, Lublin 1972 (nadesł. Muzeum Okręgowe w Lublinie).

Szkice Legnickie, t. 8, Wrocław 1974 (nadesł. Muzeum Miedzi w Legnicy).

Sztuka amerykańskich Indian, Warszawa b.r. (nadesł. Muzeum Narodowe w Warszawie).

Sztuka ludowa i jej twórcy. II Ogólnopolski konkurs amatorskiej fotografii artystycznej, Chełm 1974 (nadesł. Muzeum Ziemi Chełmskiej w Chełmie).

Świejkowski L. — **Muzeum Tatrzańskie im. Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem**, b.m. i r. (nadesł. Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem).

Voisé I, Głowacka-Pocheć T. — **Galeria malarstwa Stanisława Kostki Potockiego w Wilanowie**, Warszawa 1974 (nadesł. Muzeum w Wilanowie).

Wiadomości Archeologiczne, t. 39, Warszawa 1974, t. 40, Warszawa 1975 (nadesł. Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie).

Wojtkowiak-Jeżarska J. — **Informator. Muzeum Filumenistyczne w Bystrzycy Kłodzkiej**, Bystrzyca Kłodzka 1974 (nadesł. Muzeum Filumenistyczne w Bystrzycy Kłodzkiej).

(bos.)

Wydawnictwo Muzeum w Grudziądzu, 86-300 Grudziądz, ul. Wodna 3/5, tel. 66-34, nakład 400 egz.

Zakłady Graficzne w Toruniu — Zakład nr 3 w Grudziądzu, plac Wolności 5
Zam. nr 3599 — A-11/1677